

МЕДИЦИНСКА ШКОЛА СА ДОМОМ УЧЕНИКА „СЕСТРЕ НИНКОВИЋ“
КРАГУЈЕВАЦ

1947

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА ОД
НАСИЉА ЗЛОСТАВЉАЊА И
ЗАНЕМАРИВАЊА

Септембар, 2021. године

На основу члана 119. став 1. тачка 1 Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС, бр .88 /2017,27/2018,10/2019.6/2020. год.) и члана 35. став 1.тачка 1) Статута Медицинске школе са домом ученика „Сестре Нинковић“ у Крагујевцу, Радоја Домановића 2, а у складу са Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање („Службени гласник РС”, број46/2019 и 104/2020), Школски одбор Медицинске школе, на седници одржаној дана 14.09.2021. године, донео је:

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Contents

1. Законска регулатива	4
2. Општи и специфични циљеви и принципи заштите	5
3. Појам, врсте и нивоа насиља	5
4. Мере превенције.....	9
4.1. ПРАВА, ОБАВЕЗЕ И ОДГОВОРНОСТИ СВИХ У УСТАНОВИ У ПРЕВЕНЦИЈИ НАСИЉА,	11
ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА	11
4.1.1. ОБАВЕЗЕ И ОДГОВОРНОСТИ С ОБЗИРОМ НА ОДРЕЂЕНУ УЛОГУ	11
4.2. УГРАЂИВАЊЕ ПРЕВЕНТИВНИХ АКТИВНОСТИ У ЖИВОТ И РАД ШКОЛЕ	15
5. МЕРЕ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ	16
5.1. ПРИМЕНА ИНТЕРВЕНТИВНИХ АКТИВНОСТИ У ШКОЛИ С ОБЗИРОМ НА НИВО НАСИЉА.....	18
5.2. СИТУАЦИЈЕ КАДА СЕ УКЉУЧУЈУ ДРУГЕ УСТАНОВЕ	19
5.3. РЕДОСЛЕД ПОСТУПАЊА У ИНТЕРВЕНЦИЈИ.....	22
6. Стручно усавршавање запослених.....	26
7. Документација, анализа и извештавање.....	26

1947

МЕДИЦИНСКА ШКОЛА
СА ДОМОМ УЧЕНИКА
"СЕСТРЕ НИНКОВИЋ" КРАГУЈЕВАЦ

1. Законска регулатива

Програм заштите ученика Медицинске школе „Сестре Нинковић“ Крагујевац, израђен је на основу Закона о основама система образовања и васпитања који је објављен у Службеном гласнику Републике Србије бр. 88 од 29. септембра 2017. и ступио је на снагу 07. октобра 2017. и Правилника о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање (даље: Правилник о протоколу), који је објављен у Службеном гласнику Републике Србије бр. 46/2019 и 104/2020. године.

Законом о основама система образовања и васпитања године дефинисане су забране у систему образовања и васпитања, а као једна од њих дефинисана је и забрана насиља, злостављања и занемаривања. Члан 111. „ У установи је забрањено физичко, психичко, социјално, сексуално, дигитално и свакодругонасиље, злостављање и занемаривање запосленог, детета, ученика, одраслог, родитеља односно другог законског заступника или трећег лица у установи. Повреде забране, из става 1. овог члана, које запослен и учини према другом запосленом у установи, уређују се законом“.

Правилником о протоколу прописују се садржаји и начини спровођења превентивних и интервентних активности, услови и начини за процену ризика, начин и заштите од насиља, злостављања и занемаривања, праћење ефеката предузетих мера и активности. У примени Правилника о протоколу установа је дужна да изради Програм заштите ученика од насиља, злостављања и занемаривања (даље: Програм заштите) којим обезбеђује услове за сигурно и подстицајно одрастање и развој ученика, заштиту од свих облика насиља, злостављања и занемаривања и социјалну реинтеграцију ученика који је извршио, односно био изложен насиљу, злостављању и занемаривању.

На основу Правилника о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање („Сл. гласник РС“, бр. бр. 46/2019 и 104/2020), директор школе доноси Одлуку о формирању **Тима за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања (у даљем тексту: Тим)** који делује по споменутих прописима до 31.08.2022. године.

Састав Тима чине: директор, стручни сарадници-педагог/психолог, секретар, наставници, васпитачи, представник родитеља ученика, представник ученичког парламента, а по потреби представник локалне самоуправе, односно стручњак за поједина питања. секретар,

Одговорна особа за вођење и чување документације о свим случајевима насиља, злостављања и занемаривања је координатор Тима.

2. Општи и специфични циљеви и принципи заштите

Програм заштите ученика од насиља има као **општи циљ** унапређивање квалитета живота ученика у школи применом **мера превенције**, ради стварања безбедне средине, и **мера интервенције** у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање ученика.

Специфични циљеви Програма заштите односи се на увиђење и примену мера превенције и интервенције у заштити ученика од насиља, злостављања и занемаривања и праћење ефеката.

Принципи на којима се заснива овај Програм и поступање на основу њега, произилазе из основних принципа Конвенције о правима детета и укључују:

1. Право на живот, опстанак и развој (члан 6) – свако дете има неотуђиво право на живот, а држава има обавезу да обезбеди његов опстанак и развој;
2. Најбољи интерес детета (члан 3) – посебним протоколом се обезбеђује заштита најбољег интереса детета/ученика у свим инситуацијама. Интерес детета/ученика је примаран у односу на интерес свих одраслих који учествују у животу и раду установе. У процесу заштите детета/ученика, неопходно је обезбедити поверљивост података и заштиту права на приватност;
3. Недискриминација (члан 2) – посебни протокол се односи на сву децу/ученике у установама, без обзира на пол, узраст, породични статус, етничко порекло и било које друге социјалне или индивидуалне карактеристике детета (боју коже, језик, вероисповест, националност, способности и специфичности детета);•учешће деце - партиципација (члан 12) - учешће детета/ученика обезбеђује се тако што благовремено и континуирано добијају сва потребна обавештења, што им сепружа могућност да изразе своје мишљење у свим фазама процеса заштите и то на начин који одговара њиховом узрасту и разумевању ситуације.

Најважнија намена Програма заштите јесте обезбеђивање сигурног и заштићеног места за ученике, наставнике и све запослене у школској установи. Нико не сме насилно да се понаша и угрожава права других. Поред датих права, одрасли и ученици имају и одговорност за своје понашање.

3. Појам, врсте и нивоа насиља

Под насиљем и злостављањем подразумева се сваки облик један пут учињеног, односно понављаног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства личност детета, ученика и одраслог.

Занемаривање и немарно поступање представља пропуштање установе или запосленог да обезбеди услове за правилан развој детета, ученика и одраслог.

Установа је дужна да одмах поднесе пријаву надлежном органу ако се код детета, Ученика или одраслог примете знаци насиља, злостављања или занемаривања.

Под **физичким насиљем** сматра се: физичкокажњавање детета, ученика или одраслог од стране запосленог, родитеља односно другог законског заступника или трећег лица у установи; свако понашање које може да доведе до стварног или потенцијалног телесног повређивања детета, ученика, одраслог или запосленог; насилно понашање запосленог према детету, ученику или одраслом, као и ученика и одраслог према другом ученику, одраслом или запосленом.

Под **психичким насиљем**, у смислу овог закона, сматра се понашање које доводи до

Тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства.

Под социјалним насиљем, у смислу овог закона, сматра се искључивање детета, ученика и одраслог из групе вршњака и различитих облика активности установе.

Под **сексуалним насиљем** и злостављањем, у смислу овог закона, сматра се понашање којим се дете и ученик сексуално узнемирава, наводи или приморава на учешће у сексуалним активностима ако је не жели, не схвата или за које није развојно дорастао или се користи за проституцију, порнографију и друге облике сексуалне експлоатације.

Под **дигиталним насиљем** и злостављањем, у смислу овог закона, сматра се злоупотреба информационо комуникационих технологија која може да има за последицу повреду друге личности и угрожавање достојанства и остварује се слањем порука електронском поштом, смс-ом, ммс-ом, путем веб-сајта (web site), четовањем, укључивањем у форуме, социјалне мреже и другим облицима дигиталне комуникације.

МЕДИЦИНСКА ШКОЛА
СА ДОМОМ УЧЕНИКА
"СЕСТРЕ НИНКОВИЋ" КРАГУЈЕВАЦ

Врста насиља	Нивои насиља		
	Први ниво	Други ниво	Трећи ниво
Физичко	Ударање, чврга, гурање, штипање, гребане, гађање, чупање, уједање, саплитање, шутирање, прљање, уништавање ствари...	шамарање, ударање, гажење, цепање одела, „шутке“, затварање, плување, отимање и уништавање имовине, измицање столице, чупање за уши и косу...	туча, давлeње, бацање, проузроковање опекотина, ускраћивање хране и сна, излагање ниским температурама, напад оружјем...
Психичко	исмејавање, омаловажавање, оговарање, вређање, ругање, називање погрдним именима, псовање, етикетирање, имитирање, „прозивање“...	уцењивање, претње, неправедно кажњавање, забрана комуницирања, искључивање, одбацивање, манипулисање...	Застрашивање, уцењивање, рекетирање, Ограничавање кретања, навођење на Коришћење психоактивних супстанци, укључивање у секте, занемаривање...
Социјално	добацивање, подсмевање, игнорисање, искључивање из групе или фаворизовање на основу социјалног статуса, националности, верске припадности, насилно дисциплиновање, ширење гласина...	сплеткарење, игнорисање, неукључивање, неприхватање манипулисање, експлоатација, национализам...	претње, изолација, одбацивање, терор групе над појединцем/групом, дискриминација, организовање затворених група (кланова), национализам, расизам...
Сексуално	добацивање, псовање, ласцивни коментари, ширење прича, етикетирање, сексуално додиривање, гестикација..	Сексуално додиривање, Показивање порнографског материјала, показивање интимних делова тела, свлачење...	Завођење од стране одраслих, подвођење, злоупотреба положаја, навођење, изнуђивање и принуда на сексуални чин, силовање, инцест...
Дигитално	Узнемиравајуће „живкање“, Слање узнемиравајућих порука СМС-ом, ММС-ом, путем веб-сајта...	огласи, клипови, блогови, злоупотреба форума и четовања, снимање камером појединаца против њихове воље, снимање камером насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика..	Снимање насилних сцена, Дистрибуирање снимака и слика, Дечија порнографија...

4. Мере превенције

Превенцију насиља, злостављања и занемаривања чине мере и активности којима се у установи ствара сигурно и подстицајно окружење, негује атмосфера сарадње, уважавања и конструктивне комуникације.

Превентивним активностима се:

- подиже ниво свести и осетљивост и детета и ученика, родитеља и свих запослених за препознавање насиља, злостављања и занемаривања;
- негује атмосфера сарадње и толеранције, уважавања и конструктивне комуникације уколико јој се не толерише насиље, злостављање и занемаривање;
- истичу и унапређују знања, вештине и ставови потребни закон структурно реаговање на насиље;
- обезбеђује заштита детета и ученика, родитеља и свих запослених од насиља, злостављања и занемаривања.

Специфични циљеви Програма у **превенцији** су следећи:

- Подстицање и развијање климе прихватања, толеранције и међусобног уважавања
- Идентификација без бедносних ризика у школи увидом у документацију, непосредно окружење евидентирањем критичних места у школи, анкетирање мученика, наставника и родитеља
- Унапређење способности свих учесника у школском животу – наставног и ваннаставног особља, ученика, родитеља, лок.заједнице – заучавање, препознавање и решавање проблема насиља
- Оспособљавање свих запослених и родитеља за рано препознавање знакова у понашању деце који указују на потенцијално насилно понашање
- Пружање помоћи ученицима у савладавању личних проблема и проблема у учењу
- Израђивање и примена норми понашања, информисање о правилима и кућном реду
- Дефинисање процедура и поступака реаговања на насиље и информисање свих учесника у Школском животу о томе
- Омогућавање свим ученицима који имају сазнања о могућем насилном акту да без излагања опасности врше пријављивање насиља
- самоконтролу реаговања и понашања, превазилажење стреса, учење социјалних вештина
- Сарадња са родитељима путем Савета, родитељских састанака, индивидуалних и групних разговора
- Сарадња са службама ван школе које посредно и непосредно помоћи на превазилажењу проблема насиља у школи.

Превентивне активности	Временска динамика	Носоци активности
Формирање Тима за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања	септембар	*директор
Формирање вршњачког тима за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања	септембар	*директор, Ученички парламент
Израда Програма за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања	септембар	Директор, Тим
Упознавање чланова Наставничког већа са Посебним протоколом поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање	Септембар	Секретар
Упознавање чланова Наставничког већа са Програмом заштите ученика од насиља, злостављања и занемаривања са освртом на улога и одговорности у примени процедура и поступака превентивних активности	Септембар	Секретар, Тим
Усклађивање постојећих подзаконских аката установе	Новембар, децембар	секретар
Организовање хуманитарних акција	Током године	Тим за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања, ученички Парламент, секција Црвеног Крста
Организовање спортских сусрета	Током године	ученички Парламент и Тим за спортске активности
Обележавање значајних датума у циљу смањења насиља међу ученицима	Током године	ученички Парламент, Тим за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања и тим за локалну

		самоуправу
Организовање тематског дана везаног за превенцију насиља	Новембар-април	Сви Тимови и секције
Умрежавање свих кључних носилаца превенције насиља (Савет родитеља, Школски одбор, Ученички парламент, Наставничко веће).	Септембар	Секретар, Тим
Учење животних вештина и изградња здравих стилова живота	Током године,	Одељењски старешина, Стручни сарадник
Анализа изостајања ученика, посебно неоправданог изостајања ученика и предузимање даљих мера	Децембар Јун	Тим, одељењски старешина, стручни сарадник

4.1. ПРАВА, ОБАВЕЗЕ И ОДГОВОРНОСТИ СВИХ У УСТАНОВИ У ПРЕВЕНЦИЈИ НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Ради превенције насиља, злостављања и занемаривања установа је дужна да упозна све запослене, децу, ученике и родитеље са њиховим правима, обавезама и одговорностима, прописаним законом, Правилником о протоколу и другим подзаконским и општим актима.

Обавеза свих запослених у школи је да стварају подстицајну и безбедну средину за ученике својим радом (васпитно-образовним, образовно-васпитним, васпитним, стручним и другим радом) применом различитих метода, облика рада и активности. Запослени не сме својим понашањем да изазове насиље или допринесе насиљу, злостављању и занемаривању. У обавези је да штити част и углед ученика као и да спречи незаконито мешање у његову приватност.

4.1.1. ОБАВЕЗЕ И ОДГОВОРНОСТИ С ОБЗИРОМ НА ОДРЕЂЕНУ УЛОГУ

1. Директор

- Формира и учествује у раду Тима за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања

- стара се о планирању и остваривању Програма заштите ученика,
- именује особу која води и чува документацију о свим случајевима насиља, злостављања и занемаривања.
- обезбеђује услове за остваривање права деце и права, обавезе и одговорности ученика и запослених, у складу са законом.
- предузима мере у случајевима повреда забрана насиља, злостављања и занемаривања, понашања које вређа углед, част или достојанство ученика и запослених- активира спољашњу мрежу заштите
- одлучује о правима, обавезама и одговорностима ученика и запослених, у складу са законом

2. Стручни сарадник

- Учествоју у раду Тима за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања
- Предлаже мере за заштиту ученика и конструктивно решавање проблема;
- Учествоје у реализацији превентивних мера и активности
- Организују саветодавни рад са ученицима и родитељима/старатељима
- Активира спољашњу заштитну мрежу

3. Тим за заштиту

- припрема Програм заштите;
- информисе децу и ученике, запослене и родитеље о планираним активностима и могућности тражења подршке и помоћи од тима за заштиту;
- учествује у обукама и пројектима за развијање компетенција потребних за превенцију насиља, злостављања и занемаривања;
- предлаже мере за превенцију и заштиту, организује консултације и учествује у процени ризика и доношењу одлука о поступцима у случајевима сумње или дешавања насиља, злостављања и занемаривања;
- укључује родитеље у превентивне и интервентне мере и активности;
- прати и процењује ефекте предузетих мера за заштиту деце и ученика и даје одговарајуће предлоге директору;
- сарађује са стручњацима из других надлежних органа, организација, служби и медија ради свеобухватне заштите деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања;
- води и чува документацију;
- извештава стручна тела и органе управљања
- извештава Школску управу...

4. Вршњачки тим

- Уочава случајеве насилног и непожељног понашања

- Евидентира случајеве у Свесци евиденције о понашања ученика, извештавају одељењског старешину или особу од поверења
- Даје предлог мера за решавање проблема
- Учествује у раду Тима за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања
- За теже случајеве насилног понашања консултује координатора Тима за заштиту ученика или особе од поверења
- Информише остале ученике (свог одељења) о предузетим мерама Тима за заштиту

5. Одељењски старешина

5.1. Општеактивности одељењског старешине

- Упознају ученике са кућним редом Школе
- Упознају ученике са њиховим правима и одговорностима у складу са Законом
- Израђују правила понашања одељења са ученицима свог одељења
- Прате примену и поштовање донетих правила понашања
- Воде евиденцију о понашању ученика у одељењу
- На часовима одељењског старешине реализује путем радионица, предавања, дискусија на тему насиља и других тема предвиђених планом рада ОС
- Учествују у раду Тима за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања
- Упознаје родитеље са Протоколом и програмом заштите од ДНЗЗ
- Прате ефекте предузетих мера и евидентирају запажања

5.2. Посебне активности одељењског старешине по нивоима насиља

Када је у питању **први ниво** насиља одељењски старешина:

- Води разговор са учеником/ученицима – евидентира садржаје разговора без да угрози њихову поверљивост.
- Води разговор са родитељима/старатељима – евидентира садржаје разговора
- Појачава васпитни рад
- врши појачани надзор над ученицима свог одељења
- укључује стручног сарадника у решавање одређених ситуација

У случају **другог** и **трећег** нивоа насиља активности одељењског старешине су:

- Обавештава директора, стручног сарадника и Тим за заштиту коме доставља писани извештај о предузетим активностима.
- Прави Индивидуални план заштите ученика заједно са учеником и родитељима/старатељима и доставља га стручној служби школе у року од 24 сата ,а изузетно у оправданим разлозима у року од 3 дана од дана заседања Тима;
- Поступа по Индивидуалном плану заштите ученика.
- Покреће појачан васпитни рад или васпитно дисциплински поступак.

6. Дежурни наставник

- Дежура у складу са распоредом
- Реагује одмах у случају насилног понашања: интервенише вербално, физички раздваја учеснике
- извештава одељењског старешину, директора, педагога
- евидентира случај - Свеска дежурства
- учествује у консултацијама Тима као извор информација

7. Ученик

- уважава и поштује личност других-деце, ученика, запослених, родитеља и трећих лица;- поштује правила установе и све оне актере којима се уређују њихова права, обавезе и одговорности;
- активно учествују у раду одељењске заједнице;
- као чланови Ученичког парламента и Школског одбора, посебно доприносе и учествују у превентивним активностима;
- својим понашањем не изазива, доприноси или учествује у насиљу и злостављању.
- Поштује правила понашања одељења и кућни ред Школе
- О случајевима насиља обавештавају одељењског старешину или дежурног наставника

8. Помоћно- техничко особље

- Дежурају по утврђеном распореду
- Уочавају случајеве непожељног понашања и информишу дежурног наставника, директора, полицајца
- У случају насиља прекидају насиље
- Пријављују случај насилног понашања дежурном наставнику

9. Родитељи

- сарађују са установом, учествују у превентивним мерама и активностима;
- уважавају и поштују личност свог детета, друге деце и ученика, запослених и других родитеља.
- Родитељ не сме својим понашањем у установи да изазове или допринесе појави насиља, злостављања и занемаривања.
- Родитељ има обавезу и одговорност, у складу са законом којим се уређују основане система образовања и васпитања, да на позив школе узме активно учешће у свим облицима васпитног рада са учеником, односно да сарађује са школом у поступку заштите ученика од насиља. Ако се родитељ не одазове на позив школе, у складу са законом школа подноси прекршајну, односно кривичну пријаву за утврђивање одговорности родитеља и

обраћа се надлежном центру за социјални рад да против родитеља предузме мере из своје надлежности.

4.2. УГРАЂИВАЊЕ ПРЕВЕНТИВНИХ АКТИВНОСТИ У ЖИВОТ И РАД ШКОЛЕ

Поједине превентивне активности садржане су у плановима и програмима рада одељењског старешине, школских органа и школских тимова, Ученичког парламента, плану сарадње са родитељима. Многе превентивне активности реализују се кроз планове и програме рада наставних и ваннаставних активности.

Превентивне активности	Начин/носиоци реализације
Упознавање са Посебним протоколом поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање; Упознавање са Програмом заштите ученика од насиља, злостављања	ЧОС, родитељски састанци, седнице Наставничког већа, Савета родитеља, Школског одбора
Упознавање са Кућним редом школе	
Представљање Тима за заштиту и вршњачког тима	
Партиципација родитеља у живот и рад школе	Избор родитеља за Савет родитеља, Школски одбор, укључивање у рад школских тимова, хуманитарне, спортске и друге активности школе.
Хуманитарне активности	Реализују се кроз планове и програме рада школске секције Црвеног Крста, Ученичког парламента
Спортске активности	Тим за школски спорт, Ученички парламент
Учење животних вештина и изградња здравих стилова живота	ЧОС, школске секције, Савет родитеља
Изабрана област квалитета: организација рада школе, управљање људским и материјалним ресурсима	Тим за самовредновање
Едукација запослених у области превенције насиља	Тим за професионални развој
Информисање Савета родитеља, школског одбора, ђачког парламента и родитеља о увођењу ИО у школи	Тим за инклузију
Обрада тема везаних за лични развој појединца	Тим за КВиС
Навести конкретан тематски дан	Тим за међупредметне компетенције

Организација „Базара здравља“, Сарадња са МУП-ом, Сектор за ванредне ситуације, Ватрогасна бригада града Крагујевца	Тим за локалну самоуправу
Посете културним манифестацијама и установама	Тим за културне активности
Развијање и неговање поштовања различитости и културе понашања	теме у оквиру ЧОС-а, теме у настави Грађанског васпитања, план рада Ученичког парламента,
Теме везане за толеранцију, различитост, критичност у мишљењу, сарадњу, културу понашања	теме у оквиру ЧОС-а, теме у настави Грађанског васпитања, план рада Ученичког парламента, литерарне и ликовне радове кроз рад секција, наставне планове и програме из српског језика и књижевности, предмета из области уметности, настави психологије, социологије

5. МЕРЕ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ

Интервенцију у одговору на насиље, злостављање и занемаривање чине мере и активности којима се оно зауставља, осигурава безбедност учесника (оних који трпе, чине или сведоче), смањује ризик код понављања, ублажавају последице за све учеснике и прате ефекти предузетих мера. У школи се интервенише на насиље, злостављање и занемаривање када се оно дешава или се догодило између: деце или ученика (вршњачко насиље); запосленог и детета, односно ученика; родитеља и детета, односно ученика; родитеља и запосленог, као и када насиље, злостављање и занемаривање чини треће лице у односу на дете, запосленог или родитеља.

Специфични циљеви у **интервенцији**:

- Спровођење процедура и поступака реаговања у ситуацијама насиља
- Праћење и евидентирање врста и учесталости насиља и процењивање ефикасности спровођења Програма заштите
- Рад на отклањању последица насиља и интеграција ученика у заједницу вршњака
- Саветодавни рад са ученицима који трпе насиље, врше насиље или су посматрачи насиља

Школа је дужна да интервенише увек када постоји сумња или сазнање да дете и ученик трпи насиље, злостављање и занемаривање, без обзира на то где се оно догодило, где се догађа или где се припрема.

Приликом интервенције треба водити рачуна о следећим аспектима:

- да ли се насиље дешава или постоји сумња на насиље;
- где се дешава – да ли се дешава у установи или ван ње;
- ко су учесници/актери насиља, злостављања и занемаривања;
- облик и интензитет насиља, злостављања и занемаривања.

На основу тога врши се процена нивоа ризика за безбедност детета и одређују поступци и процедуре. У складу са проценом нивоа ризика и законском регулативом, доноси се одлука о начину реаговања: случај се решава у установи; случај решава установа у сарадњи са другим релевантним установама и случај се прослеђује надлежним службама.

Свака особа која има сазнање о насиљу, злостављању и занемаривању обавезна је да реагује.

Интервентне активности	Временска динамика	Носоци активности
Континуирано евидентирање случајева насиља	Септембар- јун	Тим за заштиту, директор
Примена утврђених поступака и процедура у ситуацијама насиља	Септембар- јун	Тим, директор
Појачан васпитни рад са децом која врше насиље	Септембар- јун	Педагошко-психолошка служба, одељењски старешина
Подршка ученицима који трпе или посматрају насиље. Израда индивидуалног плана заштите	Септембар- јун	Тим за заштиту, педагошко-психолошка служба, одељењски старешина
Сарадња са надлежним органом унутрашњих послова- полицијом, центром за социјални рад, здравственом службом, јединицом локалне самоуправе	Септембар- јун	Директор, стручни сарадник, Тим за заштиту
Саветодавни рад са родитељима	Септембар- јун	Тим за заштиту, педагошко-психолошка служба, одељењски старешина
Евалуација рада тима, анализа планова и програма заштите са извештавањем на Наставничком већу	Септембар- јун	Тим за заштиту ученика од насиља...

5.1. ПРИМЕНА ИНТЕРВЕНТНИХ АКТИВНОСТИ У ШКОЛИ С ОБЗИРОМ НА НИВО НАСИЉА

Ниво насиља	Интервентне активности
Први ниво	<p>Активности предузима самостално одељењски старешина, наставник, односно васпитач, у сарадњи са родитељем, у смислу појачаног васпитног рада са васпитном групом, одељењском заједницом, групом ученика и индивидуално.</p> <p>Ако се насилно понашање понавља, ако васпитни рад није био делотворан, ако су последице теже, ако је у питању насиље и злостављање од стране групе према појединцу или ако исто дете и ученик трпи поновљено насиље и злостављање за ситуације првог нивоа, установа интервенише активностима предвиђеним за други, односно трећи ниво.</p>
Други ниво	<p>Активности предузима одељењски старешина, односно главни васпитач у дому, у сарадњи са педагогом, психологом, Тимом за заштиту и директором, уз обавезно учешће родитеља, у смислу појачаног васпитног рада. Уколико појачани васпитни рад није делотворан, директор покреће васпитно-дисциплински поступак и изриче меру, у складу са законом.</p>
Трећи ниво	<p>Активности предузима директор са Тимом за заштиту, уз обавезно ангажовање родитеља и надлежних органа, организација и служби (центар за социјални рад, здравствена служба, полиција и друге организације и службе). Када су извршиоци насиља ученици старости до 14 година против којих се не може поднети прекршајна или кривична пријава, нити покренути прекршајни и кривични поступак, на овом узрасту се искључиво примењују мере из надлежности образовно-васпитног система, здравственог система и система социјалне заштите. У раду са учеником до 14 година родитељима обавезу да се укључи у појачан, тј. по интензитету примерен потребама ученика васпитни рад. Уколико присуство родитеља није у најбоље минтересу ученика, тј. може да му штети, угрози његову безбедност или омета поступак у установи, директор обавештава центар за социјални рад, односно полицију или јавног тужиоца.</p> <p>На овом нивоу обавезни су васпитни рад који је у интензитету примерен потребама ученика, као и покретање васпитно-дисциплинског поступка</p>

	и изрицање мере, у складу са законом. Ако је за рад са учеником ангажована и друга организација или служба, установа остварује сарадњу са њом и међусобно усклађују активности.
--	---

5.2. СИТУАЦИЈЕ КАДА СЕ УКЉУЧУЈУ ДРУГЕ УСТАНОВЕ

Вршњачко насиље трећи ниво

На трећем нивоу, активности предузима директор са тимом за заштиту, уз обавезно ангажовање родитеља и надлежних органа, организација и служби (центар за социјални рад, здравствена служба, полиција и друге организације и службе). Када су извршиоци насиља ученици старости до 14 година противкојих се не може поднети прекршајна или кривична пријава, нити покренути прекршајни и кривични поступак, на овом узрасту се искључиво примењују мере из надлежности образовно-васпитног система, здравственог система и система социјалне заштите. Уколико присуство родитеља није у најбољем интересу ученика, тј. може да му штети, угрози његову безбедност или омета поступак у установи, директор обавештава центар за социјални рад, односно полицију или јавног тужиоца.

Насиље ученика над одраслом особом-запосленим

Када је ученик починилац насиља према запосленом, директор је дужан да обавести родитеља и центар за социјални рад; да покрене васпитно-дисциплински поступак, и да изрекне васпитно-дисциплинску меру, у складу са Законом, а ако постоје елементи кривичног дела или прекршаја, пријаву поднесе надлежном јавном тужилаштву односно прекршајном суду.

Насиље родитеља према запосленим/свомдетету/ученику или трећем лицу

Када је родитељ починилац насиља и злостављања према запосленом, свом детету, детету/ученику или трећем лицу директор је дужан да одмах обавести полицију или јавног тужиоца.

Починилац насиља је треће одрасло лице

Уколико постоји сумња да је починилац насиља, злостављања и занемаривања треће одрасло лице (укључујући пунолетног ученика) према детету и ученику, директор је обавезан да истовремено обавести родитеља детета које је изложено насиљу, злостављању и занемаривању, надлежни центар за социјални рад и поднесе кривичну пријаву

надлежном јавном тужилаштву, односно захтев за покретање прекршајног поступка надлежном прекршајном суду.

Сазнање о насиљу које се догодило ван установе

Уколико установа има сазнање да се насиље у које су укључени ученици догодило ван установе, дужна је да појача васпитни рад са ученицима уз обавезно укључивање родитеља, осим када се ради о насиљу у породици, када је нужно укључити надлежни центар за социјални рад. Такође, у зависности од ситуације (узраста ученика, повреда, ризика од даље ескалације, када насиље садржи елементе кривичног дела) обавештава и полицију/тужилаштво.

Насиље у породици, злостављање и занемаривање детета/ученика

Ако постоји сумња или сазнање о насиљу, злостављању и занемаривању детета и ученика у породици, директор без одлагања обавештава полицију или јавног тужиоца, који предузимају даље мере у складу са законом.

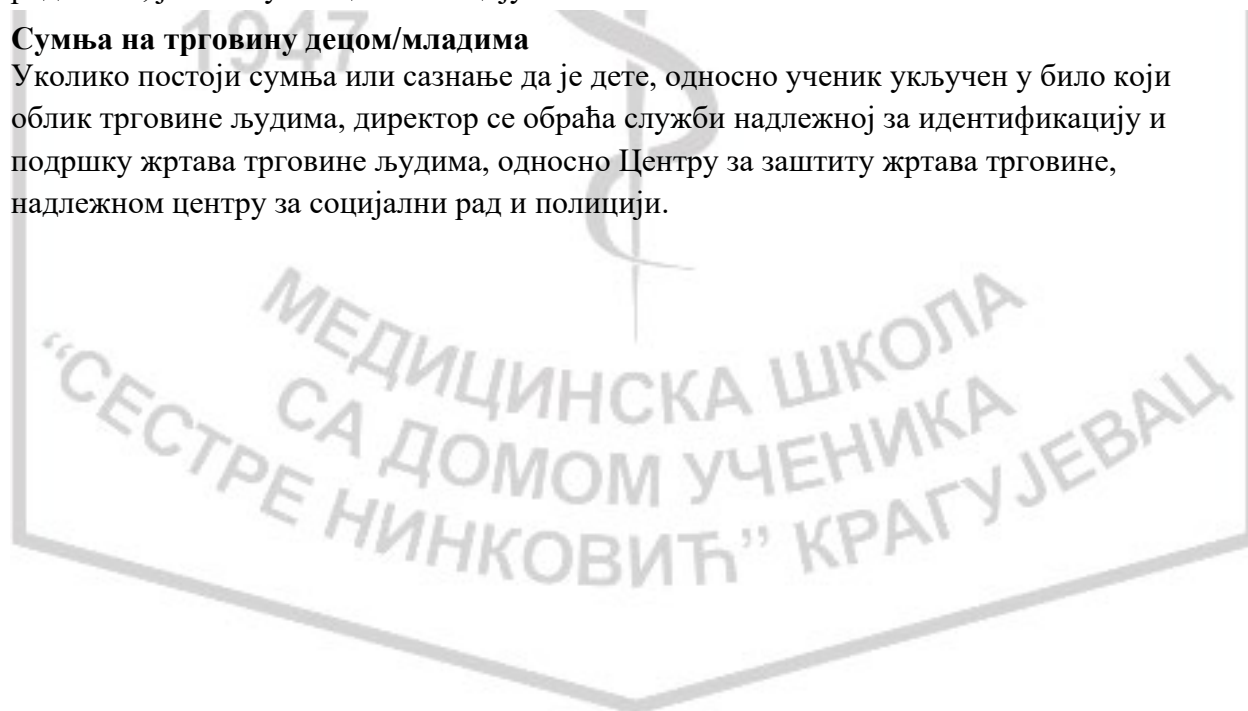
Сумња на насилни екстремизам

Уколико постоји сумња или сазнање да је ученик укључен у промовисање, заговарање и подржавање идеолошки мотивисаног насиља, односно у насилни екстремизам, директор школе сазива тим за заштиту који разматра ситуацију и на основу прикупљених информација одлучује о даљем поступању.

Уколико постоји сумња или сазнање да ученик припрема и/или учествује у идеолошки мотивисаном насиљу, односно у насилном екстремизму које има елементе кривичног дела и када тај догађај очигледно захтева неодложно поступање, директор одмах обавештава родитеља, јавног тужиоца и полицију.

Сумња на трговину децом/младима

Уколико постоји сумња или сазнање да је дете, односно ученик укључен у било који облик трговине људима, директор се обраћа служби надлежној за идентификацију и подршку жртава трговине људима, односно Центру за заштиту жртава трговине, надлежном центру за социјални рад и полицији.

5.3. РЕДОСЛЕД ПОСТУПАЊА У ИНТЕРВЕНЦИЈИ

Редослед поступања односи се ситуације насиља или сумње да се насиље дешава МЕЂУ УЧЕНИЦИМА, у случајевима када је ученик изложен насиљу или постоји сумња да је ученик изложен насиљу од стране ОДРАСЛЕ особе ЗАПОСЛЕНЕ у школи и у случајевима када је ученик изложен насиљу или постоји сумња да је ученик изложен насиљу од стране ОДРАСЛЕ особе која НИЈЕ ЗАПОСЛЕНА у школи.

Активности	Опис активности	Носиоци активности
1. Проверавање сумње или откривање насиља, злостављања и занемаривања	<ul style="list-style-type: none"> - Прикупљање информација, директно или индиректно уз поштовање принципа утврђених Конвенцијом о правима малолетника. - Утврђивање чињеница- потврђивање или одбацивање сумње на насиље - Ако је сумња неоснована појачава се васпитни рад и прати понашање учесника. -Када се потврди сумња предметни наставник, одељењски старешина или васпитач обавештавају директора, педагошко-психолошку службу и Тим за заштиту ученика од насиља ради процене нивоа насиља. - Након процене нивоа насиља директор и Тим за заштиту предузимају мере и активности за извршено насиље, злостављање и занемаривање. Директор обавештава родитеље ученика или Центар за социјални рад уколико родитељ није доступан. 	Предметни наставник, одељењски старешина, васпитач, чланови Тима, дежурни наставник, остали запослени.
2. Зауостављање насиља и злостављања и смиривање учесника	<p>Прекидају се све активности, раздвајају и смирују учесници у акту насиља. Потребно је обезбедити сигурност за ученике и разговарати са актерима.</p> <p>Уколико запослени процени да је сукоб високо ризичан и да не може сам да га заустави, може да потражи помоћ.</p>	Најближи присутни запослени, дежурни наставник, тј. васпитач, школски полицајац, сваки запослени у установи
3. Обавештавање	По зауостављању насиља и злостављања ученицима се пружа прва помоћ,	Директор, стручни

<p>родитеља и предузимање хитних акција по потреби</p>	<p>обезбеђује лекарска помоћ, обавештава полиција. Уколико родитељ није доступан или његово обавештавање није у најбољем интересу детета и ученика, установа одмах обавештава Центар за социјални рад.</p>	<p>сарадник</p>
<p>4. Консултације у установи</p>	<p>Консултације се обављају у оквиру установе, са колегом, Тимом за заштиту, стручним сарадником, директором, школским полицајцем. Разјашњавају се околности, објективно анализирају чињенице; -процена нивоа насиља и злостављања, нивоа ризика и предузимање одговарајућих мера и активности, успостављања и развијања усклађеног, уједначеног и ефикасног поступања. Уколико у току консултација у установи директор и Тим за заштиту, услед сложених околности не могу са сигурношћу да процене ниво насиља, злостављања и занемаривања, као и да одреде мере и активности, у консултације укључују надлежне органе и друге организације и службе: министарство надлежно за послове образовања и васпитања- надлежну школску управу, Центар за социјални рад, полицију, правосудне органе, здравствену службу, а по потреби одељење надлежно за послове ученичког и студентског стандарда.</p>	<p>Одељењски старешина, дежурни наставник, васпитач, психолог, педагог, тим за заштиту, директор, ученички парламент.</p>
<p>5. Мере и активности</p>	<p>Предузимају се за све нивое насиља и злостављања. После консултација потребно је саставити Индивидуални план заштите (у даљем тексту: план заштите) који се сачињава за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа за сву децу и ученике – учеснике насиља и злостављања (оне који трпе, који чине и који су сведоци насиља и злостављања).</p>	
<p>5.3. Индивидуални план заштите план заштите</p>		
	<p>Индивидуални план заштите (у даљем тексту: план заштите) сачињава се за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа за сву децу и ученике - учеснике насиља и злостављања (оне који трпе,</p>	<p>Одељењски старешина, васпитач, стручни</p>

	<p>који чине и који су сведоци насиља и злостављања).</p> <p>План заштите зависи од: врсте и тежине насилног чина, последица насиља по појединца и колектив, броја учесника и сл.</p> <p>План заштите садржи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. активности усмерене на промену понашања - појачан васпитни рад, 2. рад са родитељем, 3. рад са одељењском заједницом, 4. укључивање ученичког парламента и савета родитеља, а по потреби и органа управљања; 5. Дефинисане мере и активности за превенцију насиља 6. Динамику реализације мера и активности 7. носиоце тих активности 8. начине којима ће се обезбедити поновно укључивање свих учесника насиља, злостављања и занемаривања у заједницу. <p>План заштите сачињава Тим за заштиту заједно са одељењским старешином, односно васпитачем, психологом, педагогом (уколико нису чланови тима за заштиту), директором и родитељем, а по потреби и са другим надлежним организацијама и службама. У припрему плана заштите, када год је могуће, установа ће укључити представнике одељењске заједнице, односно групе, Ученичког парламента, као и ученике – учеснике у насиљу и злостављању.</p> <p>План заштите мора бити примерен развојним могућностима ученика и својствен је кризној ситуацији!</p>	<p>сарадник, директор Тим за заштиту, родитељ и др.надлежне службе.</p>
<p>6. Ефекти предузетих мера и активности</p>	<p>Тим за заштиту деце/ученика је у обавези да, у сарадњи са запосленима у установи и релевантним установама, прати ефекте предузетих заштитних мера.</p> <p>У оквиру мера заштите планирају се и активности којима ће се обезбедити реинтеграција или поновно укључивање свих учесника насиља у заједницу установе и њихов даљи безбедан и квалитетан живот и рад у установи. План реинтеграције ће зависити од фактора као што су: врста и тежина насилног чина, последице насиља по појединца и колектив, број учесника и сл.</p>	<p>Одељењски старешина, васпитач, стручни сарадник, директор Тим за заштиту, родитељ.</p>

	Праћење и вредновање предузетих активности условљава планирање новог циклуса Програма заштите деце/ученика од насиља.	
--	---	--

6. Стручно усавршавање запослених

Ради унапређивања компетенција запослених за превентивни рад, благовремено уочавање, препознавање, реаговање на насиље, злостављање и занемаривање, у оквиру хоризонталног усавршавања наставницима ће бити омогућено да учествују у активностима у оквиру тематских дана, размене сазнања стечених на семинарима везаним за насиље на седници Наставничког већа, Тим за професионални развој ће у сарадњи са СЦУ Крагујевац упутити наставнике у акредитоване семинаре које обрађују тематику насиља.....

7. Документација, анализа и извештавање

Важна обавеза школе је евидентирање случајеве насиља, злостављања и занемаривања другог и трећег нивоа.

Документација завођење евиденције понашања наставника и ученика:

1. Педагошка документација- белешка о понашању ученика- одељењски старешина, односно васпитач бележи насиље на првом нивоу; прати и процењује делотворност предузетих мера и активности и води.
2. Свеска дежурства- води дежурни наставник
3. Документација Тима за заштиту- службене белешке и сви други облици евидентирања података о лицу, догађају, предузетим радњама и др. На почетку школске године директор именује одговорну особу која води, чува и анализира документацију за потребе установе.
4. Индивидуални план заштите ученика
5. Табела евиденције насилног понашања другог и трећег нивоа
6. Образац за укључивање других институција у интервенцију/превенцију – попуњава директор
7. Образац за извештавање Школске управе о трећем нивоу насиља

Када је насиље другог и трећег нивоа укључује се Тим за заштиту. Тим подноси извештај директору два пута годишње.

Директор извештава орган управљања, савет родитеља и ученички парламент.

Школа има обавезу и да континуирано прати остваривање програма заштите установе, остваривање конкретних планова заштите другог и трећег нивоа, укључује родитеља у васпитни рад у складу са врстом и нивоом насиља и праћење ефеката предузетих мера и активности; анализира стање и извештава.

Извештај о остваривању програма заштите је саставни део годишњег извештаја о раду установе и доставља се Министарству, односно надлежној школској управи. Извештај садржи, нарочито: анализу ефеката превентивних мера и активности и резултате

самовредновања у овој области, број и врсту случајева насиља, злостављања и занемаривања, предузете интервентне мере и активности, као и њихове ефекте.

Директор одлучује о дозволи приступа документацији и подацима у поступку заштите детета и ученика, осим ако је на основу закона, а на захтев суда, односно другог надлежног органа обавезан да их достави. Коришћење документације у јавне сврхе и руковање подацима мора бити у складу са законом.

На основу анализа стања, праћења насиља, злостављања и занемаривања, вредновања квалитета и ефикасности предузетих мера и активности у области превенције и интервенције, установа дефинише даљу политику заштите деце и ученика као насиља, злостављања и занемаривања.

